

Ina meglra scolaziun per ina gastronomia variada

La regenza refusa in'incumbensa parlamentara da deputà Franz Sep Caluori (pcd Cuira)

■ (mc) Tenor deputà Franz Sep Caluori (pcd Cuira) è ina buna scolaziun colliada cun in augment da qualidad d'interess public per il Grischun. Per quest intent pretenda el ina midada da la lescha d'ustria vertenta. Ella duai pretender meglras enconuschientschas da basa dals gastronoms grischuns che vulan manar sez in manaschi. La regenza è da l'avis ch'i na dovria betg novas stipulaziuns legalas e recumonda perquai da refusar l'incumbensa, malgrà che questa è vegnida segnada da 62 deputads. Tenor il parsura dals ustiers grischuns Franz Sep Caluori (Cuira) mussa il svilup da la gastronomia en il Grischun deplorablmain fretgs pauc allegraivels. Il dumber da manaschis d'ustaria sa reducescha permanentmain. Blers manaschis avrian e fetschian – per part en fitg curt temp – puspè concurs. Da quai resultian perditas considerablas per las vischnancas. Plinavant engregieschian dispittas pervi dal dretg da lavur l'existenza da la bransch. Schebain che manar in'ustaria è ina incumbensa complexa possia la permissiun vegnir dada la finala dal tuttafatg senza cundiziuns. «I na vegnan betg premissas enconuschientschas professiunalas ch'èn dentant indispensablas per manar in manaschi», punctuescha Caluori. Quai procura per ina sperdita da reputaziun da la gastronomia dal Grischun e la finala er al Grischun sco chantun turistic.

Adattar las pretendiuns da scolaziun

Tenor Caluori fan las pretendiuns da l'igiene da victualias, la segirezza a la plazza da lavur, il dretg d'assicuraziun sociala sco er il dretg da lavur e cunzunt il contract da lavur collectiv naziunal sco er il dretg da la taglia da plivalur difficultads a manaschis novs. Cun adattar las pretendiuns da scolaziun pudessia vegnir rinforzada la gastronomia grischuna e sia qualidad pudessia vegnir augmentada.

Profitar profitass er la publicitad, manegia Caluori. L'acquisiziun d'enconu-

schientschas da basa en ils secturs menziunads qualifitgassia meglier las gastronomas ed ils gastronoms da manar lur manaschis en ina meglra qualidad e pia en moda pli rentabla ed er pli durabla. Las collavuraturas ed ils collavuraturers pudesian far quint cun dapli segirezza a lur plazza da lavur, en spezial cun in pajament correct da lur salari e cun in rendaint quint correct da las contribuziuns a las assicuranzas socialas. Cundiziuns da lavur regladas correctamain ed ina reducziun da dispittas giuridicas en connex cun cuntravenziuns cunter la legislaziun davart il dretg da lavur èn d'interess per tuts. La finala vegniss er il maun public a stuair supportar perditas main autas da taxas e da la taglia sin la plivalur, argumentescha Caluori.

Cleras decisiuns dal pievel

En sia resposta constatescha la regenza che la «patenta d'ustier» è vegnida abolida 1997 da cussegl grond 91:0 vuschs e sancziunada dal pievel cun 78% gea. L'onn 2007 è il cussegl grond s'exprimi cleramain cunter l'introducziun d'ina patenta d'ustier. Da nov sto dentant vegnir agiuntada a la dumonda da permissiun ina cumprova ch'i n'è betg vegnì cuntrafatg repetidamain u grevamain a la legislaziun da victualias durant ils ultims tschintg onns. Da 2008 fin 2015 ha il DES emess circa 1000 cumprovas. Gnanc ina ha stuì vegnir refusada. «Questa reglamentaziun senza effect signifitga pia mo ina lavur administrativa per commerziants e commerziants e per l'administraziun», scriva la regenza. In svilup ne-

gativ da la gastronomia dal Grischun pervi da l'aboliziun da la «patenta d'ustier(a)» na po betg vegnir constatà. Sco ch'igl è gia vegnì explitgà en la sessiun da zercladur 2014 (dumonda Bucher-Brini), na datti – or d'in puntg da vista objectiv – nagina tendenza vers in pegiurament da la qualidad. Ils manaschis cun ina gronda ristga che sa movan constantamain sin in nivel fitg bass èn schizunt sa reducids durant ils ultims trais onns. Ils manaschis vegnan controllads da la controlla da victualias regularmain e sin basa da la ristga.

Mesiras spezialas n'èn betg necessarias

Sa basond sin il dretg da victualias possian vegnir introducidas mesiras immediatas sch'i dat situaziuns privlusas. Serradas im-

mediatas da manaschis hai dà dapi l'onn 2008 mo duas (1x l'onn 2008, 1x l'onn 2009). Proceduras penalas hai dà da l'onn 2008 fin l'onn 2015 mo set. Las finamiras da la legislaziun da victualias vegnan cuntanschidas cun il sistem actual. Cumparegliaziuns statisticas na datti strusch. Da la cumpilaziun pertutgand la reparti-ziun da las ristgas dals manaschis en tut ils chantuns (fatga l'ultima giada l'onn 2012) na pon ins betg deducir ch'ins avess gè in mender resultat senza «patenta d'ustier(a)» respectivamain in meglier cun «patenta d'ustier(a)». I dat en egl ch'ìls chantuns cun la valitaziun la pli nauscha fan dentant pretendiuns envers commerziants e commerziants da gastronomia.

I na dettia er betg indicaziuns ch'ì resultassan dapli dispittas dal dretg da lavur u dapli concurs en la gastronomia. Tenor las datas davart las insolvenzas da 2012–2014 e davart las novas fundaziuns effectivas da 2001–2013 en la gastronomia svizra pon ins constatar ch'ìl Grischun demussa ina part da ca. 3% da las insolvenzas e da ca. 3,5% da las novas fundaziuns en Svizra. Sis chantuns che demussan ina quota pli gronda d'insolvenzas en cumparegliaziun cun lur quota da novas fundaziuns pretendan in attest da qualificaziun per la gestiun d'in manaschi da gastronomia, entant che quatter chantuns cun ina quota pli pitschna d'insolvenzas en cumparegliaziun cun la quota da novas fundaziuns na pretendan nagina «patenta». Mo pli dus chantuns han ina part pli pitschna d'insolvenzas e premettan la «patenta». Tar 14 chantuns na datti betg divergenzas pli grondas. La finala pretendia il Grischun gia ina permissiun per activitads d'ustaria. Questa permissiun survegn mo tgi che garantescha ina gestiun dal manaschi irreproschabla e senza reclamaziuns da la polizia. La vischnanca po pia intervegnir e betg dar la permissiun respectivamain revocar la permissiun sch'ì dat in nausch stadi, sche taxas na vegnan betg pajadas u sch'ì dat auters problems (disturbis dal paus da notg, violenza e.u.v.).

Era sche la gastronomia grischuna stat avant grondas sfidas na vul la regenza betg introducir novas reglamentaziuns per meglierar la scolaziun e garantir la qualidad.